

A BOHEMIA FOLYÓIRAT 2008/1–4. ÖSSZEVONT SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

rétegeket. Ennek ellenére 1956-ban viszonylagos nyugalom uralkodott, nem robbantak ki tömegtüntetések, de az is tény, hogy áprilisban és májusban addig példa nélküli értelmi-ségi tiltakozásokra került sor. Hruscsov titkos beszéde sokkolta a csehszlovák pártvezetést, amely retorikai engedmények árán a lehető legkisebb korrekcióra törekedett, ám az eseményeket mintegy két hónapon keresztül nem tudta teljesen kézben tartani.⁸ A magyar forradalom jelentős belpolitikai következménnyel járt, a pártvezetés az elégedetlenség diszkreditálására, mintegy elrettentő példaként állította a napi propaganda szolgálatába. A hamarosan kibontakozó revizionizmus elleni kampány megtörte a politikai változásokba vetett hitet, konszolidálta a neosztálinista rendszert, amely 1961-ig befagyasztotta a reformokat, elodázta a politikai perek felülvizsgálatát.

Az irodalmi élet óvatos liberalizálódása ugyanakkor tágította a közéleti diskurzus kereteit. Azok a fiatal idealisták, akik kommunista meggyőződésüket az 1938 előtti szocialista irodalomból, nem pedig a pártpolitikából merítették, a masaryki köztársaság sokféle örökségét – amellyel korábban hadakoztak – egyszeriben értékes hagyományként kezdték felfedezni. Már ekkor világosan érződött, hogy a szovjet típusú rezsimmel szembeni ellenállás leghangsúlyosabb vonulatát az az igény táplálja, amely helyre akarja állítani a sokszólamú baloldali hagyományok kontinuitását. A kommunista pártnak voltak ugyan „demokratikus gyökerei”, de a bürokratikus-rendőri hatalom olyannyira diszkreditálta magát, hogy még a párton belül is a represszió eszközeivel tartotta fenn uralmát.

Rövid hatvanas évek: alkotó meghasonlás

1963-ban a pártvezetés bonyolult küzdelmeinek eredőjeként elkezdődik a neosztálinista rendszer felbomlása. Több éves kínos lemaradás után Csehszlovákia felzárkózik lengyel

